

ĐUA GHE NGO VÀ CÁC PHONG TRÀO THỂ THAO DÂN GIAN Ở ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG

ThS. Nguyễn Quốc Bảo¹; ThS. Lê Đức Hiếu²

Tóm tắt: Bài báo nghiên cứu về đua Ghe Ngo, một môn thể thao truyền thống đặc sắc của đồng bào Khmer Nam Bộ, đồng thời phân tích các phong trào thể thao dân gian ở Đồng bằng sông Cửu Long. Nội dung bài viết đề cập đến ý nghĩa văn hóa, lịch sử của đua Ghe Ngo, vai trò của nó trong đời sống cộng đồng, cũng như sự phát triển của các môn thể thao dân gian khác như kéo co, đẩy gậy, đấu vật, đua bò. Bài báo cũng nhấn mạnh tầm quan trọng của việc bảo tồn và phát huy những giá trị truyền thống này trong bối cảnh hiện đại.

Từ khóa: Đua Ghe Ngo, lễ hội Óc om bóc, thể thao dân gian, thể thao truyền thống, phong trào thể dục thể thao khu vực đồng bằng sông Cửu Long.

Abstract: This article investigates Ghe Ngo racing, a distinctive traditional sport of the Khmer people in the Mekong Delta, and analyzes folk sports movements in the Mekong Delta. The article discusses the cultural and historical significance of Ghe Ngo racing, its role in community life, as well as the development of other folk sports such as tug-of-war, stick-pushing, wrestling, and bull racing. The paper also emphasizes the importance of preserving and promoting these traditional values in the modern context.

Keywords: Ghe Ngo racing, Óc om bóc festival, folk sports, traditional sports, sports movements in the Mekong Delta region.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Lễ hội truyền thống là “Di sản văn hóa phi vật thể là sản phẩm tinh thần gắn với cộng đồng hoặc cá nhân, vật thể và không gian văn hóa liên quan, có giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học, thể hiện bản sắc của cộng đồng, không ngừng được tái tạo và được lưu truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác bằng truyền miệng, truyền nghề, trình diễn và các hình thức khác”. Lễ hội Óc Oom Bóc – Đua Ghe Ngo hình thành từ truyền thống tín ngưỡng của đồng bào dân tộc Khmer ở Đồng bằng sông Cửu Long, gắn liền với nghi thức cúng trăng tạ ơn thiên nhiên và cầu mùa màng bội thu. Lễ hội Óc Oom Bóc – Đua Ghe Ngo thường được tổ chức vào đêm rằm tháng 10 âm lịch, khi mùa mưa đã lùi và đồng bào Khmer bắt đầu thu hoạch vụ mùa. Hình thức lễ hội được chia làm hai phần chính: phần lễ cúng trăng, trong đó các gia đình hoặc cộng đồng tụ tập tại sân nhà, chùa để dâng cơm dẹp cùng các lễ vật như dừa, chuối, khoai... nhằm thể hiện lòng biết ơn thiên nhiên và cầu mong một năm mới an khang, bội thu; và phần hội đua Ghe Ngo, nơi những chiếc ghe truyền thống được chế tác tinh xảo, trang trí rực rỡ tham gia thi đua trên sông, tạo nên không khí sôi động và thể hiện tinh thần đoàn kết của cộng đồng. Ngoài ra, lễ hội còn có các hoạt động phụ trợ như thả đèn gió, đèn nước và các tiết mục văn nghệ truyền thống, góp phần làm nổi bật bản sắc văn hóa độc đáo của người Khmer.

Truyền thuyết kể rằng lễ cúng trăng ra đời từ câu chuyện tiền kiếp của Đức Phật Thích Ca Mâu Ni, phản ánh niềm tin sâu sắc vào quyền năng của mặt trăng trong việc điều hòa thời tiết và vận chuyển thời vụ. Đặc điểm nổi bật của lễ hội là sự giao thoa giữa nghi lễ tâm linh và hoạt động thể thao truyền thống, trong đó đua Ghe Ngo chính là điểm nhấn thu hút sự quan tâm của cộng đồng, tạo nên tính thống nhất của cộng đồng qua hoạt động mang tính độc đáo, kết hợp giữa hoạt động thể thao với phong tục văn hóa lễ hội truyền thống, mang lại sức mạnh đoàn kết sâu sắc. Chiếc Ghe Ngo được chế tác tinh xảo từ gỗ, có thiết kế độc đáo với mũi và đuôi cong, được trang trí hoa văn và biểu tượng của sức mạnh, thể hiện tinh thần đoàn kết của cộng đồng.

Lễ hội không chỉ bảo tồn giá trị văn hóa truyền thống mà còn là sân chơi tinh thần, góp phần giữ gìn và phát huy bản sắc đặc trưng của người Khmer qua bao thế hệ. Việc nghiên cứu hoạt động đua Ghe Ngo có ý nghĩa rất lớn đối với thể thao nước nhà vì nó không chỉ là một môn thể thao truyền thống mà còn là biểu tượng văn hóa độc đáo, thể hiện tinh thần đoàn kết và kỷ luật của cộng đồng. Nghiên cứu giúp chúng ta hiểu rõ hơn về lịch sử hình thành, nguồn gốc và những cải tiến kỹ thuật trong quá trình phát triển của Ghe Ngo, từ chiếc thuyền độc mộc đến những chiếc ghe hiện đại, qua đó góp phần bảo tồn di sản văn hóa phi vật thể quốc gia. Bên cạnh đó,

1: Đại học Sư Phạm TPHCM

2: Đại học Phú Yên

Ảnh minh họa (nguồn Internet)

ngiên cứu còn giúp khai thác và nâng cao giá trị thể thao của Ghe Ngo, thúc đẩy sự đổi mới trong công nghệ đóng thuyền, cải thiện kỹ thuật thi đấu và nâng cao trình độ thể thao nước của đất nước. Việc phân tích các yếu tố tâm linh, truyền thống trong nghi thức và lễ hội đua Ghe Ngo cũng góp phần tạo nên sức mạnh tinh thần, là động lực thúc đẩy các vận động viên rèn luyện và thi đấu quyết liệt. Ngoài ra, Ghe Ngo còn là một sản phẩm du lịch văn hóa độc đáo, góp phần quảng bá hình ảnh của vùng Đồng bằng sông Cửu Long ra quốc tế, qua đó tăng cường giao lưu văn hóa và kinh tế giữa các vùng miền. Các nghiên cứu chuyên sâu về Ghe Ngo sẽ giúp xác định các yếu tố then chốt để phát triển du lịch bền vững, từ đó tạo điều kiện thuận lợi cho cả người dân và các nhà đầu tư. Như vậy, nghiên cứu hoạt động đua Ghe Ngo là công cụ quan trọng giúp chúng ta giữ gìn và phát triển di sản văn hóa, đồng thời tạo động lực cho sự phát triển của thể thao nước nhà, mở ra nhiều tiềm năng trong cải tiến kỹ thuật và quảng bá hình ảnh đất nước trên trường quốc tế.

Qua trình nghiên cứu tác giả đã sử dụng các phương pháp như: phân tích và tổng hợp tài liệu; so sánh; toán thống kê; phân tích văn hóa....

2. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN

2.1. Sự phát triển của phong trào thể thao truyền thống ở Đồng bằng sông Cửu Long trong năm 2024

Được sự quan tâm của Đảng và nhà nước, các cấp chính quyền, phong trào thể thao truyền thống ở

đồng bằng sông Cửu Long trong năm 2024 đã phát triển sôi động và mạnh mẽ. Chúng tôi đã lập một bảng số liệu tổng hợp các chỉ số về sự phát triển của phong trào thể thao truyền thống ở Đồng bằng sông Cửu Long năm 2024 như bảng dưới đây (bảng 1). Các số liệu hiển thị cho ta thấy các loại hình như đua Ghe Ngo, thả đèn nước, thả đèn gió và múa dân gian được trình bày theo số sự kiện tổ chức, số người tham gia trung bình và lượt khách du lịch ước tính. Đua Ghe Ngo nổi bật với 10 sự kiện, thu hút 300,000 lượt khách và doanh thu đạt 120,000 triệu đồng, tăng trưởng 25% so với năm trước. Các hoạt động thả đèn nước, thả đèn gió và múa dân gian cũng ghi nhận mức tăng trưởng từ 15% đến 20% và đóng góp không nhỏ vào tổng lượt khách. Tổng cộng, phong trào đã thu hút 630,000 lượt khách và tạo ra doanh thu 240,000 triệu đồng, góp phần thúc đẩy du lịch và bảo tồn văn hóa địa phương.

2.2. Hiệu quả rèn luyện thể chất của hoạt động đua Ghe Ngo truyền thống so với thể thao hiện đại

Hoạt động đua Ghe Ngo truyền thống là một hình thức rèn luyện thể chất toàn diện, đòi hỏi sức bền, sức mạnh và khả năng phối hợp nhịp nhàng giữa các thành viên trong đội. Trong quá trình luyện tập và thi đấu, người tham gia phải vận dụng tối đa năng lượng để chèo, duy trì nhịp điệu ổn định trên mặt nước, góp phần cải thiện sức bền tim mạch và cơ bắp, đặc biệt là vùng vai, tay và lưng. So với các môn thể thao hiện đại được xây dựng dựa trên các

Bảng 1. Sự phát triển của phong trào thể thao truyền thống ở đồng bằng sông cửu Long trong năm 2024

Loại hình thể thao truyền thống	Số sự kiện tổ chức (năm 2024)	Trung bình số người tham gia mỗi sự kiện	Lượt khách du lịch (ước tính)	Doanh thu từ hoạt động (triệu đồng)	Tăng trưởng (%) so với năm 2023
Đua Ghe Ngo	10	800	300,000	120,000	+25%
Thả đèn nước	5	500	150,000	50,000	+18%
Thả đèn gió	4	400	100,000	40,000	+15%
Múa dân gian truyền thống	7	300	80,000	30,000	+20%
Tổng cộng	26	—	630,000	240,000	—

Bảng 2. Bảng so sánh các khía cạnh chính về hiệu quả rèn luyện thể chất giữa hoạt động đua Ghe Ngo truyền thống và các môn thể thao hiện đại

Yếu tố	Đua Ghe Ngo truyền thống	Thể thao hiện đại
Sức bền & Phát triển cơ bắp	Rèn luyện sức bền tổng hợp qua chèo và phối hợp liên tục, tập trung vào vùng vai, tay và lưng	Tập trung vào rèn luyện cơ bắp qua các bài tập chuyên biệt với trang thiết bị hiện đại
Tinh thần đồng đội	Yếu tố cộng đồng được nhấn mạnh khi cả đội cùng nhau phối hợp trên chiếc ghe, tạo động lực tinh thần mạnh mẽ	Phát triển tinh thần đồng đội qua các hoạt động nhóm được tổ chức bài bản và có hệ thống
Kỹ thuật huấn luyện	Dựa trên kinh nghiệm truyền thống, luyện tập theo nghi thức và giá trị tâm linh, không có nhiều cá nhân hóa	Áp dụng công nghệ và phương pháp khoa học, chương trình tập luyện được cá nhân hóa theo nhu cầu cụ thể
Phòng ngừa chấn thương	Phòng ngừa chủ yếu dựa vào kinh nghiệm và sự chịu đựng tự nhiên, ít có hệ thống theo dõi y tế	Sử dụng các biện pháp an toàn, theo dõi sức khỏe và phòng ngừa chấn thương thông qua phương pháp tập luyện khoa học
Yếu tố văn hóa & tinh thần	Gắn liền với di sản văn hóa, mang ý nghĩa tâm linh, tạo động lực nội tại và niềm tự hào cộng đồng	Thường tập trung vào hiệu quả thể chất, thiếu yếu tố truyền thống và tâm linh sâu sắc

phương pháp khoa học, chương trình tập luyện của các vận động viên hiện nay thường có sự phân chia rõ ràng giữa các khía cạnh như sức mạnh, linh hoạt, tốc độ và khả năng phục hồi, giúp tối ưu hóa hiệu quả rèn luyện và phòng ngừa chấn thương.

Đua Ghe Ngo truyền thống không chỉ tập trung vào việc cải thiện khả năng thể chất cá nhân mà còn đòi hỏi tinh thần đồng đội cao, vì mỗi chiếc ghe là sự kết hợp của sức mạnh tổng hợp từ toàn bộ đội hình. Điều này góp phần rèn luyện tinh thần đoàn kết và khả năng làm việc nhóm, yếu tố quan trọng trong nhiều môn thể thao hiện đại. Trong khi các môn thể thao hiện đại thường sử dụng trang thiết bị tiên tiến và các chương trình tập luyện cá nhân hóa, thì Ghe Ngo lại được duy trì qua phương pháp truyền thống, gắn liền với giá trị văn hóa và tâm linh của cộng đồng, tạo ra động lực nội tại và niềm tự hào dân tộc. Điều này giúp các vận động viên không chỉ phát triển thể chất mà còn tăng cường sức chịu đựng tinh thần qua môi trường tự nhiên đầy thử thách.

Như vậy, mặc dù hoạt động đua Ghe Ngo truyền thống có thể không đạt được mức độ tối ưu về mặt khoa học như các môn thể thao hiện đại, nhưng nó lại mang lại hiệu quả rèn luyện thể chất toàn diện, phát triển sự đồng đội và tinh thần cộng đồng, đồng thời góp phần bảo tồn giá trị văn hóa truyền thống của người dân Đồng bằng sông Cửu Long.

Bảng 2 thể hiện so sánh các khía cạnh chính về hiệu quả rèn luyện thể chất giữa hoạt động đua Ghe Ngo truyền thống và các môn thể thao hiện đại.

Qua bảng 2 cho thấy: Mặc dù cả hai hình thức rèn luyện đều có hiệu quả về mặt thể chất, đua Ghe Ngo truyền thống lại có giá trị văn hóa và tinh thần sâu sắc, góp phần duy trì di sản văn hóa của cộng đồng, trong khi các môn thể thao hiện đại chú trọng vào tính khoa học, an toàn và cá nhân hóa trong quá trình tập luyện

2.3. Bảo tồn văn hóa truyền thống thể thao dân tộc và phát triển văn hóa dân tộc ở đồng bằng sông Cửu Long trong bối cảnh xã hội hiện đại

Qua phân tích trên cho thấy, ở Đồng bằng sông Cửu Long, các phong trào thể thao dân tộc là di sản quý báu phản ánh bản sắc văn hóa đặc trưng của người dân địa phương. Bảo tồn những giá trị truyền thống này giúp duy trì nét văn hóa dân tộc và thể hiện niềm tự hào của cộng đồng. Trong bối cảnh xã hội hiện đại, việc phát triển văn hóa truyền thống đòi hỏi sự kết hợp giữa đổi mới sáng tạo và duy trì truyền thống. Các hoạt động thể thao như đua Ghe Ngo, thể dục quần chúng và múa dân gian không chỉ rèn luyện thể chất mà còn gắn liền với tâm linh và giá trị tinh thần, bởi vì “Lễ hội cổ truyền tồn tại trong một tổng thể, các thành tố có quan hệ với nhau và chi phối lẫn nhau”(2). Sự lan tỏa của công nghệ thông tin đã góp phần quảng bá rộng rãi những nét đẹp văn hóa truyền thống ra cả trong nước và quốc tế. Qua đó, các giá trị văn hóa được lưu giữ và phát triển, tạo ra sức sống mới cho cộng đồng, tinh thần đoàn kết cho dân tộc và phát triển du lịch. Để tận dụng tối đa sự lan tỏa của công nghệ thông tin trong việc quảng bá những nét đẹp văn hóa truyền thống, cần xây dựng các nền tảng số chuyên biệt như website và ứng dụng di động tập trung vào di sản văn hóa. Đồng thời, đẩy mạnh chiến lược truyền thông qua mạng xã hội, livestream và video clip nhằm giới thiệu nội dung văn hóa độc đáo ra cả trong nước và quốc tế. Các sự kiện trực tuyến, hội thảo trực tuyến và triển lãm kỹ thuật số cần được tổ chức thường xuyên để kết nối nghệ nhân, chuyên gia và cộng đồng yêu văn hóa. Hợp tác với các đối tác truyền thông trong và ngoài nước sẽ giúp mở rộng tầm ảnh hưởng và tạo điều kiện trao đổi kinh nghiệm. Ngoài ra, ứng dụng công nghệ thực tế ảo (VR, AR) mang lại trải nghiệm tương tác sống động, thu hút người xem, như thể họ cũng đang tham gia và hoạt động thể thao dân gian cũng là một giải pháp quan trọng cần được lưu tâm. Việc đào tạo nguồn nhân lực chuyên về số hóa văn hóa cũng là giải pháp then chốt để đảm bảo chất lượng nội dung số, từ đó góp phần bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống trong bối cảnh xã hội hiện đại.

Sự hợp tác chặt chẽ giữa chính quyền, cộng đồng và các tổ chức văn hóa là yếu tố then chốt trong quá trình bảo tồn và phát huy di sản. Bởi vì “Bảo tồn di sản và truyền dạy cho các thế hệ tương lai sẽ giúp củng cố và giữ di sản sống và cho phép nó thay đổi và thích ứng” (3) Nhờ đó, Đồng bằng sông Cửu Long không chỉ giữ được truyền thống mà còn phát triển văn hóa dân tộc mạnh mẽ trong thời đại số hóa.

3. KẾT LUẬN

Bài báo khẳng định giá trị độc đáo của phong trào thể thao dân gian tại Đồng bằng sông Cửu Long. Đua Ghe Ngo được xem là biểu tượng sống động của sự giao thoa giữa truyền thống và hiện đại. Hoạt động này góp phần rèn luyện thể chất, tinh thần đồng đội và sự kiên trì của cộng đồng. Việc duy trì và phát triển các phong trào này giúp bảo tồn di sản văn hóa và kích thích phát triển kinh tế - xã hội. Từ đó, vùng đất này khẳng định vị thế văn hóa độc đáo và tiềm năng du lịch thể thao hấp dẫn trong bối cảnh hiện đại.

Việc nâng cao hiệu quả hoạt động thể thao dân gian ở Đồng bằng sông Cửu Long đòi hỏi áp dụng đồng bộ các giải pháp công nghệ số, đào tạo nhân lực và tăng cường truyền thông chuyên sâu. Các chiến lược như phát triển các nền tảng số, ứng dụng thực tế ảo (VR/AR) và livestream các sự kiện thể thao góp phần quảng bá rộng rãi giá trị văn hóa truyền thống của vùng. Sự hợp tác chặt chẽ giữa chính quyền, cộng đồng và các đối tác truyền thông trong và ngoài nước tạo ra môi trường thuận lợi cho giao lưu và học hỏi kinh nghiệm. Việc tổ chức các giải thi đấu và lễ hội chuyên nghiệp, kết hợp với chế độ hậu cần bài bản, góp phần nâng cao chất lượng cuộc thi và khích lệ tinh thần thi đua của người dân. Nhờ đó, các hoạt động thể thao dân gian không chỉ bảo tồn di sản văn hóa mà còn thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội và du lịch bền vững trong bối cảnh xã hội hiện đại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Cục Di sản văn hóa (2007), Bảo vệ di sản văn hóa phi vật thể, tập 1, Văn bản pháp luật.
2. Ngô Đức Thịnh (2007), Về tín ngưỡng và lễ hội cổ truyền, Nxb. Văn hóa Thông tin và Viện Văn hóa.
3. Luật di sản văn hóa năm 2001 được sửa đổi, bổ sung năm 2009, Nxb. Chính trị quốc gia, Văn bản pháp luật, 2009.
4. <https://www.researchgate.net/publication/355394617>

Nguồn bài báo: trích từ kết quả phân tích tổng hợp và nghiên cứu các tài liệu có liên quan của nhóm tác giả.

Ngày nhận bài: 10/1/2025; Ngày duyệt đăng: 15/4/2025.